



ŠTA KOLJE NAŠE KOKOŠKE

Diktatorski se može vladati i u ime većine: dovoljno je da većina izabere baš to, mada možda nesvesna konsekvenci

Sigurno ste još tokom devedesetih mnogo puta čuli ono vajkajenje: "ma, ko uopšte glasa za ove? Ja ne poznajem nikoga ko glasa za njih, nemoguće je da dobijaju toliko glasova?!" Ovi su, daka-ko, bili socijalisti i radikali. I tu se ni do danas nije promenilo ništa. Ipak, čuđenju nije bilo i nema mesta, te je njegov pravi izvor mogao biti jedino u svojevrstnom (samo)zavaravanju, u kojem je bilo od svega pomalo – od svojevrstne sociokulturne izolovanosti, preko nerazumevanja šire okoline, pa do, bogme, čistog snobizma. Naime, fakat je da (gotovo) svako od nas i te kako *poznaje* nekoga ko je bio, neretko i ostao, glasač "snaga mraka"... Ovo se možda (vrlo *možda*) ne odnosi na one koji su bar dve-tri generacije unazad potomci intelektualaca sa Vračarskog brda i najbliže (ali *najbliže*) okoline, ili isto takvih kojima na rodnim kućama hladovinu pravi toranj novosadske Gradske kuće ili Katedrale – ali bojim se da je to prilično zanemarljiv procenat Srbalja. Nama ostalima ne treba verovati ako kažemo nešto takvo: naprotiv, dovoljno je da prošaramo po užoj, ili barem široj familiji, pa da se bez problema poprisetimo onolikih srodnika – o komšilucima, kumlucima i ostalome da i ne govorimo – koji su nosali Miloševićevu sliku u novčaniku, ili se kleli u Vojvodu od Opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Ja, štaviše, dobro poznajem i jednu koja je pred slikom Milošević Slobodana zapadala u neku vrstu jedva prikrivene erotske pomame! Šta ćeš, duboke su i zapretane tajne ljudske seksualnosti.

S time sam, dakle, uvek bio načisto: vrlo dobro i intimno sam poznao onu i onakvu Srbiju koja je veselo hrlila u sopstvenu propast, s pesmom na usnama. To za mene nisu bila nekakva egzotična bića, kao (navodno) za nekog abonenta "kruga dvojke". Nemojte misliti da mi je zbog toga bilo lakše; ma kakvi, to je samo uvećavalo moje očajanje i frustraciju. Ima li, uostalom, ičega težeg od toga kad gledaš kako bliski i dragi ljudi u višegodišnjem kontinuitetu prave budale od sebe – jer socio-kulturno-psihološki *nisu* u stanju da razumeju o čemu se radi, tj. *šta je to što j... naše kokoške* – i još kolateralno ojađuju i tebe, sve želeći ti dobro?! To je bila ta tužna priča o intimnoj i dragoj, a tako temeljno zarozanoj i zapuštenoj Srbiji, zemlji koja već dve decenije izvršava samoubistvo na rate, i čijem se samomrcvarenju ne nazire kraj (ali mu se sluti ishod).

Ono što mi je bilo mnogo misterioznije je nešto drugo: kako se, zaboga, oseća politički akter za kojeg mahom glasaju oni koji manje znaju i manje razumeju? Kako je to biti onaj koji uvek pobeđuje među najmanje prosvetljenima, a čiji glasački procenti rapidno opadaju u obrazovanijim (pa 'ajde, i *urbanijim*) slojevima stanovništva? Mislim, za mene bi to bilo prilično obespekojavajuće; da li to znači da je problem u meni, da sam žrtva sopstvenog, možda nedovoljno osvešćenog elitizma? Možda. Ali, mal-

ko teže. "Elitizmu", uostalom, možeš pronaći hiljadu mana, ali nije on uništitelj ove zemlje: sve što je Srbija sebi (i drugima) našao učinila u ovih dve decenije, učinila je *pod prevlašću populizma*, pod dominacijom krvavih demagoga koji su se udvarali "narodnim masama", znalački podilazeći lenjosti ljudskog uma, koji se lako začauri u kobnoj skućenosti, ako ga ništa u svetu koji ga okružuje ne podstiče na širenje i promenu. Prostaštvo, ne zaboravimo, nije ničija urođena osobina: ono se stiče. Kako? Tako što se odrasta u okruženju koje permanentno povlađuje najgorim ljudskim slabostima, od moralnih do intelektualnih.

U javnosti se tu i tamo pokušava zapatiti poneki slabašni proplamsaj odavno neophodne diskusije na ovu temu, obično kada neki od veoma retkih "javnih" intelektualaca koji eksplicitno politički podržavaju one-za-koje-ne-znamo-ko-za-njih-glasa optuži svoje oponente za neki strašan "elitistički" greh; evo, recimo, Mario Kalik, profesor filozofije i javni ljubitelj Miloševića i ekipe, optužuje u *Politici* (29. 1. 2008) dobar deo ovdašnjih proliberalnih elita za "sociokulturni rasizam" prema glasačima "starog režima", a to će reći pre svega prema "starima, neobrazovanima i ruralnima", koji da su iz njihove perspektive nešto kao "niža rasa" koju bi bilo najbolje nekako onemogućiti da glasa...

Glavnina Kalikovog teksta, nažalost, spada u domen *fantazije*, ali svejedno može poslužiti kao povod za razmatranje nekih "osetljivih" stvari. Razume se da niko ozbiljan ne dovodi u pitanje opšte glasačko pravo, i načelo da prosta matematička većina, na koncu, presudno oblikuje izgled jednog društva. Ne postoji način da se vlada u ime manjine, a da to ne bude neka forma diktature ili "vanrednog stanja". Ovo, međutim, ne znači da se ne može vladati diktatorski i u ime većine: dovoljno je da većina izabere baš to (mada možda i nesvesna konsekvenci). Treba li da navodim primere, istorijske i recentne? Ključno je pitanje, dakle, ima li u jednom društvu većine koja će podržati demokratske vrednosti, ili je nema? Tamo gde je odgovor potvrđan, vidite prosperitet. Tamo gde je negativan, vidite kaos, bedu, truljenje, etničke i verske ratove etc. E, zato je – a ne zarad nekog snoberaja, kojeg nije da nema – uvek bolje i korisnije da društvo vode oni koje su izabrali pretežno oni prosvetljeniji, "pismeniji", oni temeljnijih znanja i širih vidika. To je naprosto *provereno zdravlje* za sve, čak i za one koji glasaju drugačije. Drugim rečima: neistina je da u demokratiji svaki glas jednako vredi – ne, u demokratiji se samo svaki glas jednako broji!

* * *

Prvi tekst serijala *Nuspojave* objavljen je u *Vremenu* br. 380, od 31. januara 1998. Ovaj koji čitate je 444. (!) po redu (ako se nisam negde zabroj'o). Ako je vama bilo bar upola tako teško sa mnom kao meni s mojim "likovima", čestitam vam na izdržljivosti! Nastojte da se ne popravim ni u narednih deset godina (koje će možda i doći, i proći).